

ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД
У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ
ДО РЕКРЕАЦІЙНО-ОЗДОРОВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Особистісно орієнтований підхід є основним у модернізації вищої освіти в Україні. На сьогодні галузь фізичного виховання та спорту потребує молодих кваліфікованих кадрів, які володіють не лише сучасними знаннями, а й здатні застосовувати їх на практиці. Тому пріоритетним напрямом удосконалення вищої фізкультурної освіти визнано становлення особистісно орієнтованої освіти, розробку теоретичних положень цієї парадигми та їхню апробацію на практиці. Розкрито сутність, принципи й педагогічні умови запровадження цього підходу у процес підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності.

Ключові слова: особистісно орієнтований підхід, професійна підготовка, майбутні фахівці з фізичного виховання та спорту, рекреаційно-оздоровча діяльність.

Модернізація вітчизняної вищої школи вимагає зміни парадигми освітнього процесу в напрямі виховання та самовиховання творчої особистості.

Мета державної політики щодо розвитку освіти, як зазначено у Національній доктрині розвитку освіти, – створення умов для розвитку особистості і творчої самореалізації кожного громадянина країни, формування покоління людей, здатних ефективно працювати й навчатися протягом життя.

Сьогодні в Україні переважає тенденція гуманізації суспільних відносин, відбувається становлення парадигми особистісно орієнтованої освіти.

Сутність освітнього процесу, відповідно до особистісно орієнтованого підходу, полягає у створенні оптимальних умов для розвитку й становлення особистості; виявленні й максимальному розвитку всіх сутнісних сил особистості, її здібностей та інтересів, забезпеченні саморозвитку в умовах певного соціуму й певної культури.

На сьогодні галузь фізичного виховання, спорту і здоров'я людини потребує молодих кваліфікованих кадрів, які володіють не лише сучасними знаннями, а й здатні застосовувати їх на практиці. Тому пріоритетним напрямом удосконалення вищої фізкультурної освіти є становлення особистісно орієнтованої освіти, розробка теоретичних положень цієї парадигми та їхня апробація на практиці.

Вивченню різних аспектів особистісно орієнтованої освіти присвячено багато праць вітчизняних і зарубіжних дослідників, таких як: Ш. Амонашвілі, О. Асмолов, І. Бех, Є. Бондаревська, І. Зязюн, А. Коробченко, А. Маслоу, В. Мерлін, О. Пехота, С. Подмазін, В. Рибалка, С. Рубінштейн, А. Старєва, В. Серіков, І. Якиманська та ін.

Водночас питання методологічної готовності майбутнього фахівця фізичного виховання та спорту до реалізації особистісно орієнтованого навчання й виховання ще не є предметом ґрунтовних наукових досліджень.

Мета статті полягає у визначенні та аналізі особистісно орієнтованого підходу у професійній підготовці майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності.

Визначимо особливості особистісно орієнтованого підходу для вирішення нашої проблеми.

Цей підхід став предметом пильної уваги педагогічної громадськості як на Заході, так і на Сході в останню четверть XX ст. Розглядаючи ідею особистісно орієнтованого підходу у професійній підготовці майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту, ми спиралися на фундаментальні дослідження, які розкривають суть і структуру особистості, природу наукових знань; цілісність педагогічного процесу; теорію розвивального навчання; сутність теорії діяльності [1; 3; 7; 9].

Особистісно орієнтований підхід передбачає чітку орієнтацію на особистість як мету, об'єкт, суб'єкт, результат і головний критерій ефективності педагогічного процесу. Цей підхід визнає індивідуальність і самоцінність особистості, забезпечує розвиток особистості через організацію її діяльності. Він передбачає створення предметних умов для активного формування умов для активної професійної підготовки студентів [9, с. 121].

Особистісно орієнтований підхід є одним з провідних при дослідженні нашої проблеми, оскільки він базується на єдності фізичного, психічного, інтелектуального, духовного розвитку людини.

В. Рибалка зазначає: “Як методологічний інструмент, особистісний підхід складається з концептуального уявлення про особистість, з комплексної діагностики якостей особистості, з концептуальної інтерпретації отримуваних при цьому даних, з комплексу методів цілісного, всебічного розвитку якостей особистості та умов цілісної реалізації цих якостей у відповідних видах сукупної діяльності та соціальної поведінки” [6, с. 48]. На думку С. Сисоевої, “особистісний підхід” все наполегливіше утверджується як ключовий психолого-педагогічний принцип організації навчально-виховного процесу” [4, с. 58].

В. Рибалка пропонує розглядати запропонований науковий підхід як “...певну сукупність концептуальних і методичних засобів...” [6, с. 127].

Ознаками особистісно орієнтованого навчання, як зазначає А. Коробченко, є зосередження на потребах особистості; надання пріоритету індивідуальності, самоцінності; співпраця, співдружність, співтворчість між студентами та викладачами, удосконалення педагогічних відносин у бік їх духовно-морального єднання зі студентом; пристосування методики до навчальних можливостей студента; стимулювання розвитку й саморозвитку студента [2, с. 7].

У сучасному розумінні особистісно орієнтований підхід у вищій освіті – це визнання студента головною дійовою фігурою всього освітнього процесу, створення таких умов, у яких він був би в ролі не виконавця або спостерігача, а авторасвоєї “життєвої позиції”, відповідального за власні вчинки.

Якщо порівняти особистісно орієнтований підхід до навчання із традиційним, то перший має низку переваг: спрямованість на майбутнє, зорієнтованість на конкретну особистість студента, забезпечення його якомога ефективнішого й кориснішого існування в суспільстві, можливість застосування здобутих знань на практиці, у власному досвіді.

Метою особистісно орієнтованої освіти, як зауважує С. Подмазін, є не формування і навіть не виховання, а підтримка, розвиток людини в людині й розвиток у ній механізмів самореалізації, саморозвитку, адаптації, саморегуляції, самозахисту, самовиховання та інших, необхідних для становлення самобутнього особистісного образу й діалогічного, безпечного способу взаємодії з людьми, природою, культурою, цивілізацією [5, с. 142].

Майбутній фахівець з фізичної рекреації повинен пам'ятати й розуміти, що рекреація – це різноманітні заняття, які добровільно реалізуються у вільний час для

отримання задоволення, формування власної особистості, відновлення і збільшення психофізичних сил. У класифікації зазначених форм психофізичної активності вирішальне значення має не різновид цих занять, а власне психосоціальний контекст. Йдеться про те, чи є ці заняття добровільними, чи отримує від них людина задоволення, чи відповідають вони її інтересам, яка мотивація конкретної особи стосовно цього різновиду активності, а також, чи мають ці заняття позитивний вплив на розвиток особистості людини [8, с. 13].

Надзвичайно важливо, щоб рекреаційна активність становила певні цінності (норми) у таких вимірах: культурному – як суспільна вартість, що є бажаною та важливою для суспільства; суспільному – як діяльність, що має встановлені інституції та структури серед різноманітних груп суспільства; індивідуально-психологічному – як цінності, отримані особистістю в результаті рекреаційної активності, які є орієнтиром здорового способу життя [8, с. 14].

Отже, рекреація повинна стати загальною нормою якнайширших верств населення у сучасному суспільстві.

Зважаючи на вищевикладене, зміст особистісно орієнтованого навчання майбутнього фахівця з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності має включати все, що необхідно людині для розвитку особистості. Основні зусилля викладачів з оновлення змісту мають бути спрямовані на посилення особистісно-сміслової спрямованості.

Особистісно орієнтоване навчання у вищій школі має ґрунтуватися на певних принципах, а саме: пріоритет індивідуальності, самоцінності студента, який є суб'єктом навчального процесу; співвіднесення освітніх технологій із закономірностями професійного становлення особистості; визначення змісту освіти рівнем розвитку сучасних соціальних, інформаційних технологій і майбутньої професійної діяльності; випереджувальний характер освіти, що забезпечує формування професійної компетентності майбутнього фахівця; врахування індивідуального досвіду студента, його потреби в самореалізації, самовизначенні, саморозвитку [1, с. 105].

Для ефективного запровадження особистісно орієнтованого навчання у професійній підготовці майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності потрібно створити певні педагогічні умови, зокрема:

- забезпечити особистісно орієнтовану спрямованість викладання дисциплін навчального плану підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту;
- формувати в студентів позитивну мотивацію та прагнення самостійно оволодіти необхідними знаннями у сфері фізичної рекреації та рекреаційних технологій;
- широко використовувати у процесі професійної підготовки активні методи навчання, які спонукають студентів до самостійних пошуків, педагогічного мислення та посилюють практичну спрямованість навчальних занять, що сприятиме формуванню практичних умінь і навичок професійної діяльності в сфері фізичної рекреації.

Суспільство ставить нові вимоги до освіченості людини та потребує від майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту умінь ефективно вирішувати різноманітні психофізичні проблеми людей різного віку та статі у процесі проведення рекреаційно-оздоровчої діяльності на підставі існуючих знань, а також постійно накопичувати знання та навчатися протягом усього життя.

Висновки. Отже, однією з визначальних тенденцій розвитку сучасної вищої освіти є спрямованість на особистість людини, забезпечення умов для її формування як вільної, самостійно мислячої, творчої гармонійної особистості. Особистісно орієнтований підхід є основним у модернізації освіти в галузі фізичної культури. Розгляну-

то принципи та основні педагогічні умови запровадження особистісно орієнтованого підходу у процес професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності.

До подальших напрямів дослідження вважаємо за доцільне віднести поєднання науково-методологічних підходів у теорії і практиці та їх реалізацію у професійній підготовці майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності.

Список використаної літератури

1. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / [авт.-уклад. Н. П. Наволокова]. – Харків : Основа, 2009. – 176 с.
2. Коробченко А. А. Проблеми особистісно орієнтованого навчання у вищих навчальних закладах / А. А. Коробченко // Зб. наук. пр. Бердянського держ. пед. ун-ту (Педагогічні науки). – Бердянськ : БДПУ, 2005. – № 4. – С. 5–12.
3. Освітні технології : навч.-метод. посіб. / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін. ; за заг. ред. О. М. Пехоти. – Київ : А.С.К., 2001. – 256 с.
4. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті / за ред. С. О. Сисоевої. – Київ : ВПОЛ, 2001. – 320 с.
5. Подмазин С. И. Личностно-ориентированное образование: Социально-философское исследование / С. И. Подмазин. – Запорожье : Просвіта, 2000. – 250 с.
6. Рибалка В. В. Методологічні питання наукової психології / В. В. Рибалка. – Київ : Ніка-Центр, 2003. – 204 с.
7. Сериков В. В. Личностно ориентированное образование: поиск новой парадигмы : монография / В. В. Сериков. – Москва, 1998. – 182 с.
8. Фізична рекреація : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту / Є. Н. Приступа, О. М. Жданова, М. М. Линець та ін. ; за наук. ред. Є. Приступи. – Дрогобич : Коло, 2010. – 448 с.
9. Якиманская И. С. Технология личностно-ориентированного образования / И. С. Якиманская. – Москва : Сентябрь, 2000. – 188 с.

Стаття надійшла до редакції 26.08.2014.

Данилевич М. В. Личностно ориентированный подход в профессиональной подготовке будущих специалистов по физическому воспитанию и спорту к рекреационно-оздоровительной деятельности

Личностно ориентированный подход считается основным в модернизации высшего образования в Украине. На сегодняшний день отрасль физического воспитания и спорта нуждается в молодых квалифицированных кадрах, которые владеют не только современными знаниями, но и способны применять их на практике. Поэтому приоритетным направлением совершенствования высшего физкультурного образования определены становление личностно ориентированного образования, разработка теоретических положений этой парадигмы и их апробация на практике. В статье раскрыты сущность, принципы и педагогические условия внедрения этого подхода в процесс подготовки будущих специалистов по физическому воспитанию и спорту к рекреационно-оздоровительной деятельности.

Ключевые слова: личностно ориентированный подход, профессиональная подготовка, будущие специалисты по физическому воспитанию и спорту, рекреационно-оздоровительная деятельность.

Danylevych M. Individually Oriented Approach to Future Physical Education and Sport Specialists' Professional Training to Health-Related and Recreational Activities

Individually oriented approach is considered essential in the modernization of higher education in Ukraine. At the present time physical education needs young skilled experts who have not only up-to-date knowledge but also able to apply them in practice. Therefore, the higher priority of the physical education improvement, according to the author, is the formation of

personality oriented education, development of theoretical principles of this paradigm and their practical testing.

Individually oriented physical education teaching at universities should be based on certain principles, namely: priority of individuality and self-worth of a student who is the subject of the learning process; correlation of educational technologies with patterns of individual's professional formation; determining the content of education according to the level of contemporary social, information technologies and future careers; proactive nature of education to form professional competence of future specialist; consideration of individual experience of the student, his/her need for self-actualization, self-determination and self-development.

Society puts new demands on education rights and needs of future specialists in physical education and sport skills to effectively solve various psychological and physical problems of people of different ages and gender in the process of health-related and recreational activities on the basis of actual knowledge, and constantly store knowledge to become lifelong learner.

Key words: *personality oriented approach, training, future specialists in physical education and sport, health-related and recreational activities.*